

Nogle optegnelser om slægten Termansen fra Vejen mølle

Af *Jens Theodor Termansen* (†).

Siden 1835 har navnet Termansen været knyttet til den gamle Vejen mølle (og til godset Estrup) i en lang årrække. Den sidste af slægten, der drev ejendommen, under ofte meget vanskelige forhold, Jens Theodor Termansen, skrev til sin yngste søn, havearkitekt Valdemar Termansen, da denne rejste til Østen (ca. 1910), en skildring af familiens liv i de foregående slægtled. Et uddrag af det væsentligste i denne skildring meddeles her, med bibeholdelse af den personlige form (tiltaleformen). Fremstillingen er livfuld og interessant, og stoffet har betydelig historisk interesse. Bearbejdelsen er foretaget af fhv. rektor *Svend Mogensen*, der ligeledes har tilføjet noterne.

Efter landstingsmand *N. J. Termansens* mening er alle af navnet Termansen af én familie,¹⁾ som i århundreder har været udbredt i egnen syd og nord for Kongeåen, hvor navnet nutildags er temmelig almindeligt, medens det i andre egne af landet ikke kendes meget. For et par hundrede år siden boede der en mand ved navn Termansen²⁾ i den lille sønderjyske by Jegerup, hvor han havde en mindre gård. Hans 2 sønner, Hans (?) og Christian, fulgte den tids skik og gav sig til at handle, først med ungvæg og gamle køer, hvortil der, navnlig dengang, ikke behøvedes så store kapitaler. Efterhånden drev de det videre og tjente gode penge, og den ældste forpagtede så præstegårdens landeri i Skodborg, hvorved han kom i bekendtskab og handelsforbindelse med slægten *Thomsen*³⁾

1) Vistnok urigtigt — se tillæg I.

2) Det må dreje sig om Terman Lauritsen, se tillæg I.

3) Se tillæg III.

i Skodborg og blev gift med en søster til nedennævnte Johan Thomsen, hvilket satte ham i stand til at købe *Øster Lindet Nygaard*, en stor og udmærket avlsgård. Men både han og hans hustru var ikke af de meget driftige og lod nok så omtrent tingene passe sig selv, så de efterhånden kom mere og mere tilbage, og han omsider måtte afstå gården til broderen *Christian Termansen* (1772—1835), der forud havde overtaget forpagtningen af Skodborg præstegård, hvilken forpagtning han opgav, da han nu overtog Nygaard. Christian Termansen var mere heldig end sin broder. Medens han var forpagter i Skodborg, havde han en god rådgiver i en kendt og agtet gårdejer og handelsmand *Johan Thomsen*, hvis råd han satte stor pris på og stod sig vel ved at følge. Efterhånden slog han sig mere og mere op ved hestehandelen, og da han overtog *Øster Lindet Nygaard* efter broderen, slog han sig særlig på studehandelen og opkøbte hvert år stude i hundredevis omkring på de jyske herregårde, og studene blev så i store flokke drevet ned gennem landet til marskegnene og solgt med god fortjeneste på Husum eller Itzehoe marked. Dengang kendte man ikke noget til mejeri, men græssede og fodrede unge stude, der så om foråret blev solgt til studehandlerne og af dem ført til marked i Husum eller Itzehoe, hvor de så af marskbønderne blev købt og græsset fede i marskengene og derefter solgt til England eller Holland.

Jernbaner kendtes jo ikke i de tider, så det tog lang tid at få studene ført oppe fra det nordlige Jylland, langs ned ad studedrivervejen gennem Midtjylland og Slesvig. Det så morsomt ud, når der kom sådan en drift stude på et par hundrede stykker og en halv snes drivere med store piske, råbende »hov hop, hov hop«, og når en sulten stud, der havde fået kik på en lækker tot græs ved siden af vejen, kneb ud af geledet, da

råbte og bandede driveren som en af datidens underofficerer »oh! din forbandede Satan, hvor skal du hen.« Der vankede stokkeslag hen ad studesiderne, så det knagede i ribbenene. Studedriverne var i almindelighed meget rå. Studehandlerne kørte for det meste i forvejen for at bestille plads i kroerne til det efterfølgende »studeselskab«. Regningen for græs og anden fortæring blev betalt, når handelsmændene kom tilbage fra markedet. Seddelpenge brugtes dengang ikke, da de var kommet i miskredit ved statsbankerotten 1813. Der brugtes derfor kun rede penge i sølv som betalingsmiddel, hvorfor studehandlerne, når de vendte hjem fra markederne, ofte havde 3 a 4 heste for vognen, der med 2 a 3 personer og en stor pengekasse var tung at slæbe hen ad de dybe, sandede veje. Og havde markedet været godt, gjaldt det jo tilmed om at komme hurtigt tilbage for at få gjort nyt indkøb, inden det blev bekendt hjemme i Jylland, hvorledes markedet havde været. Det hørte heller ikke til sjældenhederne i de tider, at der styrtede en hest eller to — men når man blot kunne komme først hjem og få studeholderne indbildt, at markedet havde været dårligt, så kunne et sådant tab jo snart oprettes.

Der fulgte altså en del besværlighed og risiko med studehandelen, men hvem der forstod den og drev den med iver, kunne hurtigt tjene sig en formue, hvilket Christian Termansen da også gjorde. Dertil kom, at han vistnok to gange giftede sig en del penge til. Han var første gang gift med enken efter en pastor With i Skrydstrup, *Maren Jepsen*, med hvem han havde 3 børn: *Otto* (f. 1811), *Marie Margrethe* (f. 1814 og *Christian* (f. 1816). Anden gang blev han igen gift med en enke, *Marie Kirstine Møller* fra Nedermølle ved Horsens, med hvem han ingen børn havde. Hun var, efter stedsønnen Christians sigende, en fortræffe-

Jens Theodor Termansen

Christian Termansen.

lig stedmoder, som han ikke noksom kunne rose for den omhu, hun viste, særlig mod ham, der var den yngste.

I 1830 købte Christian Termansen godset *Estrup* af L. F. Lautrup.¹⁾ Da den ældste søn, Otto, led af en lammelse i benene og efterhånden i hele kroppen, kunne han ikke overtage *Estrup*, og ejendommen skulle da gå over til den yngste søn, *Christian Ter-*

1) Omstændighederne ved Chr. Termansens køb af *Estrup* er behandlet i H. K. Kristensen: *Hovedgården Estrup* (1968), s. 101 ff.

Christiane Termansen.

mansen (min fader). Han var imidlertid blevet forlovet med *Christiane Jensine Fog*,²⁾ der var plejedatter af sin faster, fru *Dorthea Poder*, f. Fog, ejerinde af *Vejen Mølle*, som dengang ansås for en meget mere værdifuld ejendom end *Estrup*. Da den gamle fru Poder begyndte at blive træt, ønskede hun at afstå *Vejen Mølle*, og det ordnedes da sådan, at fader 1835 overtog *Vejen Mølle* mod betaling af 4.000 rigsdaler og forpligtelse til at yde en vældig aftægt til fru Poder. De

2) Se tillæg II.

4.000 daler fik han fra Estrup, hvilken ejendom i øvrigt gik over til hans søster Marie, der blev gift med H. C. H. Lautrup, som var søn af den tidligere ejer L. F. Lautrup. Det var således kun 5 år, godset Estrup havde været ude af familien Lautrups eje. Den kloge og dygtige degn Niels Hansen fra Eskelund, som havde spillet en rolle ved salget af Estrup 1830, bistod nu også familierne Lautrup og Termansen ved arrangementerne med Estrup og Vejen Mølle 5 år senere.

Min fader, den yngre Christian Termansen, havde vistnok købt Vejen Mølle lovlig dyrt, bl.a. under hensyn til den store aftægt, der måtte svares til fru Poder, så længe hun levede, d. v. s. til 1842. Han var, mærkverdigt nok, ikke anlagt for handel, men passede ejendommen og tilkøbte flere småsteder, så Møllegården til sidst blev en ret betydelig landejendom, hvorpå der kunne holdes nogle og tyve køer og en del ungvæg, samt får og svin og 6—8 heste. Men jordene var ikke gode, så hvis mølleriet og de ret gode enge ikke havde været, ville det kun dårligt have lønnet sig at drive agerbruget. Mølleriet var godt, indtil loven om næringsfrihed trådte i kraft 1862 og tilintetgjorde de gamle mølleprivilegiens værdi. Følgen blev her, at der blev bygget 17—18 nye møller i det distrikt, som hidtil havde fået malet på Vejen Mølle.

I de gode tider havde de gamle møllere, ligesom andre privilegiehavere, været vant til at føre et ret behageligt og for næringsssorger frit liv og at kunne give deres børn en finere opdragelse. Trods de trangere tider, der satte ind, ønskede mine forældre, at deres børn ikke skulle stå tilbage for deres måske bedre stillede omgangsvenner. Vi var 7 søskende, 4 sønner og 3 døtre. Joachim, den ældste, lærte mølleriet i Aller mølle og var derefter hjemme ved mølleriet i nogle år, dels som bestyrer og dels som forpagter, men det var

vist en dyr måde for fader at drive mølleriet på. I 1863 tog Joachim til Non mølle ved Viborg for der at bestyre møllen for enkefru Elise Guldberg (f. Krabbe), med hvem han så blev forlovet. Men da krigen i 1864 brød ud, blev han indkaldt. Der blev stor jammer både fra moder, fra Elise og fra Joachim selv, så fader, hvor dårligt råd han end havde, måtte leje en stedfortræder («stillingsmand») for 2.000 kr. Jeg tilbød at gå i Joachims sted, da jeg havde ondt af fader og selv syntes, at det kunne være sjovt, men tilbuddet kunne desværre ikke antages af de gamle og navnlig ikke af moder. En måned efter blev stillingsmanden permitteret, efter at han i den måned havde ligget indkvarteret i gårdene på Fyn og der levet højt, men nogle få uger efter havde han drukket sig ihjel for de penge, han havde fået, og således endte felttoget for hans vedkommende. Jeg tror, jeg kunne have gjort det bedre og derved sparet fader for den så aldeles unødvendige store udgift. — Joachim drog så til Non mølle for at blive gift. Men da fader og moder kom derop til brylluppet, var en hel del af møblerne skrevet af øvrigheden for regningsgæld i Viborg. Det var altså atter et blåt øje til fader — der måtte igen 2.000 kr. til, skønt en praktisk mand rådede til hellere at lade enken gå fallit, inden der holdtes bryllup. Efterhånden skød fader mere og mere til, og efter en løselig opgørelse, jeg engang foretog, blev der »druknet« mindst 12.000 kr. i Non mølle på faders regning. — Joachim og Elise havde 4 børn, hvoraf sønnerne Christian og Oluf begge rejste til Amerika, og døtrene Dagmar og Helga blev gift i København.

Min ældste søster, *Marentza*, var, efter at hun havde tilbragt et par år ved et institut i Vejle, lærerinde for de yngre søskende i hjemmet. Da hun var midt i tyverne, blev hun gift med apoteker *Hans Emil Friis* i

Vejle, der var enkemand og havde 5 børn i sit første ægteskab. Marentza blev selv moder til 5 børn. H. E. Friis var en meget agtet og afholdt mand. Han var i mange år byrådsmedlem i Vejle og var justitsråd og ridder. På sine ældre dage solgte han apoteket, vistnok nærmest for bedre at kunne gøre skifte og deling mellem sine mange børn af to ægteskaber. Ved salget var der til at begynde med ikke så lidt afstand mellem sælger og køber m. h. t. prisen, idet Friis forlangte 335.000 kr., medens køberen kun ville give 330.000 kr. Friis foreslog da, at de kunne skrive købesummen med lutter 3-taller, hvilket køberen gik ind på, så prisen blev 333.333 kr. 33 øre. Efter at have solgt apoteket og være flyttet til København gav Friis sig meget af med historiske studier og udgav bl. a. et stort værk om den oldenborgske kongestamme. Friis var meget godgørende, og mange mennesker er i stor taknemmelighedsgæld til ham, ikke mindst jeg og hele den Termansenske familie. Han og Marentza sørgede smukt og godt for vore gamle forældre, da de ikke længere kunne klare sig selv. Marentza var altid, både som barn og som voksen, stille og rolig, men hun var sammensat af forstand, ærlig hjertelighed og trofasthed, og hun var, og er, afholdt af alle, der kender hende.

Jeg selv, *Jens Theodor Termansen*, er nr. 3 i rækken, født 2. juni 1843. I skolen var jeg ikke synderlig flittig og ellers ofte temmelig vild. Marentza reddede engang mit liv, da jeg i 5-6 års alderen var plumpet i Mølle-dammen, hvor de fleste af os for resten gjorde forsøg på at komme af med livet, men ved Vorherres hjælp altid blev reddet. Allerede min moder, der jo havde sit barndomshjem på Vejen mølle hos den daværende ejer, fru Poder, havde i 12 års alderen gjort begyndelsen ved at plumpe i dammen lige foran møllehjulene, men blev i sidste øjeblik reddet af en af møllersvendene. På

lignende måde gik det med min broder Gustav, da han under tøbrud morede sig med at sejle på isflagerne: han faldt ned mellem to isflager, men også han blev reddet af en af møllersvendene. Også min søster Amalie var engang nær ved at drukne i mølledammen. Det var en søndag eftermiddag, og der var ingen på arbejde i møllen, men tilfældigvis kom en af møllersvendene en vending ud på broen og så da en lille hånd stikke op af vandet og skyndte sig at springe ud og få hende bjerget — et minut senere havde det været for sent. Redningsmedaljer kendtes ikke dengang, ellers havde Marentza og møllersvendene jo ærlig fortjent hver sin.

Mens vi søskende var mindre, holdtes der altid huslærer eller lærerinde til os, men da jeg var 8-9 år gammel, blev jeg sendt op til *Estrup* for sammen med to fætre at blive undervist af en ung huslærer. Da fætrene efter et par års forløb blev sendt til Ribe latinskole, blev jeg sendt til *Endrupholm*, hvis ejer¹⁾ var en god ven af fader, og der gik jeg i skole sammen med den yngste søn og den yngste datter samt en dreng fra Krogsgård ude ved Vesterhavet. Den første lærer, vi havde, var en ung teologisk kandidat, som vi alle holdt meget af. Efter et halvt års forløb blev han afløst af en halvgammel filolog, hr. Brun, som vi snart kom til at hade lige så grundigt, som vi havde elsket hans forgænger. Han havde været huslærer for greve- og baronsønner, hvad han altid pralede af. Han læste fransk fra morgen til aften, men tampede os grundigt på dansk, så spanskrøret, som han brugte dertil, efterhånden fik form af et latinsk S, da han altid slog med den samme side. Vi lærte selvfølgelig ikke noget hos ham, da vor opgave kun var at drille og snyde ham —

1) Landstingsmand A. C. N. Nielsen.

vi tænkte jo ikke på, at vi i virkeligheden snød os selv mest. Denne rare sjæl måtte vi trækkes med i 3 år, hvorefter jeg kom i huset hos pastor Mynster i Ravnsø præstegård (Grimstrup) for at blive konfirmeret, mens præsten samtidig læste videre med mig. Efter konfir-

Jesper O. Thomsen.

mationen var jeg hjemme ved landvæsenet et par år og tilbragte derefter en sommer på Halds Teglård hos en landinspektør Th. Thorsen, der havde indrettet et biavlerinstitut der på gården, hvor vi den sommer vist var henved 30 elever. Derefter kom jeg atter hjem og hjalp fader med driften af ejendommen. Min værnepligt aftjente jeg som militærar-

bejder ved guidekorpset, hvilket jo ikke altid var morsomt, men skønt der det år endnu kunne lejes stedfortræder, for mit vedkommende for godt 100 kr., så havde jeg, da der blev lejet for Joachim, lovet mig selv, at for mig skulle der ikke lejes stillingsmand. Så kom jeg igen hjem, og mens jeg gik og sled med landvæsenet, og for resten havde mange glade og fornøjelige timer, trådte en ung, køn og elskværdig sønderjysk pige frem på scenen. Hun var en god veninde af min søster Amalie og kom tit ned til møllen fra den gård, hvor hun var lærerinde, og derhen kom jeg også oftere,

og til sidst fandt jeg vej lige ind i hendes hjerte. Hun hed *Anna Margrethe Sofie Thomsen* og var datter af dengang afdøde gårdejer og sognefoged *Jesper Oluf Thomsen* i Skodborg. Hun blev min hustru og moder til 4 prægtige børn.

Efter H. E. Friis' ønske overtog jeg siden enestyret af Vejen mølle og fik den i en slags forpagtning, da han mente, at jeg som den yngre bedre kunne magte det end fader, der jo var vant til at drive det hele på gammeldags manér. Friis havde nemlig fået anbragt 12.000 kr. på tredje prioritet i ejendommen, så han havde jo lov

til at tale med. Han havde i sin tid måttet yde fader disse penge som lån for at hjælpe ham ud af den gæld, han havde pådraget sig på grund af den stadige hjælp til Non mølle (broder Joachim). Jeg klarede også sagerne så godt som muligt i en 3 års tid. Men da så gamle Krabbe til Hald (Joachims svigerfader) døde og efterlod sig et par hundrede tusind kr. til deling mellem sønnen (den senere politiker og

Anna Thomsen, 1868.

kammerherre Chr. Krabbe) og datteren Elise (Joachims hustru), så blev Friis's familie m. fl. opsat på, at Joachim skulle overtage Vejen mølle, hvilket så efter en hel del vrøvleri blev enden på forhandlingerne. Friis's broder, der var herredsfoged i Holsted, afviste mig meget hensynsløst, da jeg gjorde fordring på din moders penge, som jo var blevet anvendt i forpagtningstiden til mergling og anden forbedring. Og da jeg i forvejen havde fået min fuldmagt som bestyrer således skrevet, at ejendommen slet ikke kunne sælges uden mit samtykke, gjorde jeg skridt til at forhindre handelen, men da jeg så både af din moder og min moder blev bedt om at lade det være, opgav jeg det, tilmed da jeg var træt og led og ked af hele vrøvleriet. Dog foreholdt jeg Friis og herredsfuldsmægtigen i Holsted, at det jo var mere rimeligt og retfærdigt, at jeg, der i mange år havde slidt og stridt for at holde det gående, fik ejendommen på de samme betingelser, som den nu blev tilbudt Joachim for, da det jo tilmed var hans skyld, at det var gået så meget tilbage for Vejen mølle. Men herredsfuldsmægtigen fastholdt, at jeg skulle udbetale 10.000 kr., medens der af Joachim kun forlangtes 2.000 kr. udbetalt, hvilket beløb Friis lånte ham. Jeg gjorde dem også opmærksom på, at Joachim ikke ejede en øre af arven efter gamle Krabbe, da pengene var sat fast til børnene. Han havde kun rådighed over en del af renterne, så længe hans hustru Elise levede. — Joachim, eller rettere hans stedson Anton Guldberg, havde nu ejendommen et par år, og efter at den i den tid var blevet forringet for mellem 10.000 og 20.000 kr., opgav de det hele og overlod Friis stumperne — hans tilgodehavende var i samme tid vokset til 16.000 kr. Så kom man i tanke om, at nu kunne jeg nok bruges igen, og fra Friis modtog jeg i Randers, hvortil vi var flyttet, efter at vi først havde boet i Århus et årstid, et

brev med en meget indtrængende opfordring til at tage tilbage til Vejen mølle for enten at bestyre den eller forpagte den eller allerhelst overtage den som ejendom. Jeg betakkede mig imidlertid, da jeg så, hvor forringet den var blevet. Ejendommen kom så til auktion og blev tilslået en slesviger ved navn Christiansen for de to prioriteter, tilsammen 46.000 kr. Efter to års forløb solgte han den til en brodersøn for 75.000 kr., og denne foretog udstykninger og solgte til sidst selve møllen med engene til et fiskeriselskab, således at han i alt fik 105.000 kr. ud af det.

Imidlertid var vi flyttet til Århus, hvor jeg havde arbejde som koholder, og derefter til Randers, hvor jeg fik en stilling som bogholder og kasserer ved et mejeri. Senere flyttede vi til København og drev en smørhandel i Slagelsegade nr. 3 på Øster-

Valdemar Termansen.

bro. For at hjælpe på indtægterne bagte vi småkager og sigtebrød, hvilket lønnede sig godt, indtil vi til konkurrent fik en brugsforening, til hvilken mange af vore kunder sluttede sig. Jeg søgte da og fik en plads ved Kvægtorvet. Vi slæbte os igennem og led ingen nød og havde oven i købet det forud for mange andre, at vi havde 4 kære og mønsterværdige børn til trøst og opmuntring: *Christiane, Julius, Margrethe og Valdemar.*

Søster Anna var nr. 4 i rækken af os 7 søskende. Hun havde et meget irritabelt og heftigt sind. Hun var

en køn pige og kom, da hun var nogle og tyve år gammel, til Skjærum mølle ved Nørre Vosborg som lærerinde for de yngste af forpagter *Frandsens* børn, og det endte så med, at den gamle Frandsen, der havde voksne børn, forelskede sig i hende, og Anna slog til og blev gift med ham. Med sit heftige sind var hun imidlertid ikke skikket til at begå sig mellem alle de voksne børn, der jo så skævt til hende. Efter nogle få års forløb gik Frandsen i stykker med forpagtningen, og det hele ramlede sammen. De boede derefter hver for sig, Frandsen hos en søn, der var herredsfuldmegetig i Holstebro, og Anna først i Lunderskov og siden i Kolding, hvor hun efterhånden blev mere og mere sær og urimelig. Hun døde allerede, da hun var i 30'erne. Der var ingen børn i ægteskabet.

Nr. 5 i flokken var *Gustav Adolf*, nuværende skovrider på Falster. Han var altid en god og trofast gut, afholdt af alle, der kom i berøring med ham. Efter skoletiden var han et par år hjemme og i Non mølle hos Joachim. Men derefter tog han fat på plantningsvæsenet under Hedeselskabet og sled tappert i det, indtil han som elev kom til skovrider Schrøder¹⁾ på Lolland, af hvem han fik lærebrev og gode anbefalinger, så han, efter først at have været på Orenæs som assistent og på Bygholm ved Horsens som skovrider, blev antaget som skovrider af geheimekonferensråd Tesdorpf til *Orupgård* på Falster. Han blev gift med *Benedikte Kølle*, datter af afdøde skibskaptajn Kølle fra Bandholm. Med hende har han haft 7 børn, hvoraf de 3 er døde, medens 1 søn og 3 døtre lever.

Nr. 6 er *Christian*, der var tvillingebroder til Laurits, som døde, da han var omkring ved et fjerdingår gam-

1) Antagelig Jens P. Schrøder (Kristianssæde), højskoleforstander Ludvig Schrøders fader.

mel. Christian var en pudsig fyr, da han var lille, og holdt meget af at tumle med hunde og med Mads gedebuk, som han færdedes med viden om i mark og eng. I krigsåret 1864 skulle vi ligesom andre gårde levere hø og halm til østerrigerne, mens de lå indkvarterede der på egnen, og når leveringen ikke var større, end at den kunne få plads på Christians vogn, fik han lov til at køre om til byen, hvor det skulle leveres, og han blev snart gode venner med østerrigerne, der jo morede sig over ham, og når de så ham, råbte de: »Na, da kommt Christian mit Matz!« I slutningen af krigsåret kom Christian til Kolding, hvor han sammen med Gustav gik i realskolen og boede hos overlærer og redaktør Geill, som var en skolekammerat og ven af fader. Efter at have taget præliminæreksamen kom han til København for at læse til polytekniker, hvilket også gik godt nok. Men da fader, der jo stadig måtte fylde penge i Non mølle, blev træt og beklagede sig til pastor Sveistrup, rådede denne ham til at holde op — ikke med Non mølle, men med Christian — hvilket efter min mening netop var det modsatte af, hvad sund fornuft måtte byde. Måske sinkede det Christian noget i læsningen, at han beskæftigede sig en del med at lave et stjernekort og en evighedskalender, hvilket netop beviste, at han ikke var nogen dumrian, idet han nemlig fik hædersdiplom for kortet ved verdensudstillingen i Paris, og en astronom gerne ville have haft part med ham, da han havde kortet færdigt. Hans forlægger snød ham imidlertid, så han kun fik 200 kr. for kortet, skønt han skulle have haft 1200. Efter Christians død har omtalte astronom optaget ideen og med en lille forandring udgivet kortet for sit eget.

Da Christian altså ikke nåede at få eksamen, måtte han siden ernære sig som assistent hos land- og vejinspektører, først i Varde og siden i Rønde ved Kalø.

Vejen vandmølle.

Sine spekulationer på nye ideer kunne han ikke opgive, og medens han var i Rønde, lavede han en tegning til et nyt magasingevær, som han foreviste for daværende statsminister Estrup på Skaføgård. Denne rådede ham til at tage over til København og forevise projektet for krigsministeren. Desværre kom han imidlertid for sent, da der netop et par måneder forinden var antaget et nyt gevær til hæren, konstrueret af en nordmand.¹⁾ Helt forgæves havde Christian dog ikke arbejdet med sin idé, idet han for det første fik opmuntringspræmie på 300 kr. og dernæst tilbud om en plads som tegner ved geværfabrikken. Her havde han ansættelse en del år, hvorefter han søgte til fri-

1) Det var Krag-Jørgensens gevær, kendt under navnet »gevær 89«, som i et halvt århundrede blev det danske fodfolks bevæbning.

havnsanlægget, hvor han igen var et par år, indtil han rantes af et ulykkestilfælde. Eftervirkningerne af dette var medvirkende årsag til hans død i ret ung alder.

Den sidste af flokken, *Amalie*, blev til at begynde med undervist hjemme af søster Marentza, derefter på en pigeskole i Kolding. Efter sin konfirmation var hun nogle år hjemme, men kom tit til Vejle på besøg hos familien Friis på apoteket. Her førtes der et selskabeligt liv, og hun blev kendt med en fuldmægtig i Landmandsbankens Vejleafdeling. Hans navn var *Jacob Peter Brammer*, og han var søn af biskoppen i Århus. Med ham blev hun forlovet og senere gift. De første år boede de i Vejle, siden blev Brammer bestyrer af Landmandsbankens afdeling i Kalundborg, hvor han forblev, indtil han på grund af svaghed tog sin afsked.

Træk fra livet på egnen omkring Vejen mølle.

Noget af det jeg husker bedst fra min tidligste barndom er besøgene af soldaterne under treårskrigen 1848—50. Vi havde tit indkvartering, og tit kom der soldater gennem gården, hvorigennem der førte en offentlig vej. Således mindes jeg tydeligt, hvordan soldaterne fra fodgarden efter slaget ved Slesvig kom trætte og sultne gennem gården. Tid til ophold var der ikke, da de var i den tro, at fjenden var i hælene på dem. Men trods forbud og officerernes påpasselighed var der mange af dem, der kneb ud af geledet og løb ind igennem værelserne og atter kom ud med et eller andet spiseligt i hænderne, og da de var trukket gennem gården, var huset lige så grundigt ryddet for fødevarer, som hvis en af sydens græshoppesværme havde været der, og bagefter måtte pigerne omkring til naboerne, der boede længere fra vejen, for at låne brød og smør. En anden gang dumpede en hestgardist i

mølledammen med samt sin hest, men de blev begge fisket op og måtte af sted bag efter de andre. Hestgarden førtes af daværende prins Christian (senere Christian IX).

*Hans Andersen Krüger*¹⁾ fra Bevtoft havde oprettet en stafetlinie fra sit hjem og langt op i Jylland til den danske hærs hovedkvarter for at bringe efterretninger om fjendens stilling og bevægelser. Han var en god ven af fader og havde af den grund ofte sit standkvarter i Vejen mølle. Fader hørte med til Hans Krügers stafetter og måtte hurtigst muligt bringe efterretningerne længere nordpå til en anden stafet, derfra ridende bud videre, til hovedkvarteret nåedes.

Under den jyske »slavekrig« opstod der naturligvis også på vor egn panikstemninger. Fra Vejen mølle blev der jo, som fra alle andre steder, afgivet alt det mandskab der var af møllersvende, gårdskarle og en gammel røgter samt en tapper, men kæphøj dreng. Blandt de valgte anførere var der en gammel aftægtsmand, der i længst forsvundne tider havde tjent ved lansenererne, men endnu kunne huske lidt exercits og kommando, hvilket jo nu skulle benyttes. Han fordrede streng disciplin, navnlig pålagde han mandskabet ro og tavshed, nu da de nærmede sig Kongeåen og skulle tage imod fjenden. Men desuagtet pludredes og snakkedes der i rækkerne, så anføreren til sidst truede med at skyde de urolige, hvilket dog kun bevirkede, at lystigheden blev endnu større. Nogle mente, at de nok kunne komme uden for skudvidde, inden den gamle blev færdig til at skyde — han havde nemlig svøbt et stort klæde om låsen på sin gamle flintebøsse, for at krudtet ikke skulle blive vådt i tågen eller

1) Gift med en slægtning af Anna Termansen, f. Thomsen — se tillæg III.

støvregnen. Efter fremrykningen til Kongeåen blev der sat poster ud, og en af dem var vor røgter i Vejen mølle. Da han sidst på natten hørte noget plaske i åen, troede han, det var slaverne, og slog alarm, men ved daggry viste det sig, at »fjenden«s styrke bestod af 3-4 køer, der fredeligt gik og græssede i engene. Da det viste sig, at det hele var blind alarm, opløstes hæren, og mandskabet blev hjemsendt. I hjemmene blev der jo stor fryd og glæde, da de tapre fædrelandsforsvarere vendte hele og holdne tilbage.

Da jeg blev større, var det en af mine fornøjelser at grave i de gamle kæmpehøje, der fandtes i nærheden af møllen, og et par gange fandt vi da også en gammel urne med aske og benstumper af en gammel hedningehøvding. Et par steder i engene fandtes der en underlig smal vold, som førte ud mod åen, og ved at rime dem sammen med gamle, i lyngen skjulte, hjulspor oppe i heden kom vi efter, at det måtte være gamle, længst forglemte veje. I åen og mosen fandt vi også undertiden minder fra gamle dage, således hjortetakker og gamle ege- og fyrrestammer, der jo vidnede om, at der engang havde været skov med meget store træer og med prægtigt kronvildt.

Smugleri blev i den tid i grunden ikke anset for nogen skam, men dreves undertiden af bedre folk som en morsom sport, og der fortaltes mange historier om smugleri ved Kongeåen. Således var der et sted, hvor der tit ved nattetid sås en ligskare dragende forbi med en ligkiste. De overtroiske toldbetjente holdt sig klogelig borte fra dette spøgeri, indtil engang en kone uforvarende kom i nærheden af optoget og opdagede, at der blandt ligbærerne vist var en, der var kendt som en stor smugler. Betjenten tog da omsider mod til sig, og fik folkene anholdt, og det viste sig da, at kisten var fuld af kostbare silketøjer og kniplinger. Af

brændevin skulle der også svares en stor told, og brænderierne syd for Kongeåen smuglede derfor i stor stil brændevin over til Nørrejylland, hvor de fik det bedre betalt, da det var vanskeligere at få brænderibeving i kongeriget end i hertugdømmet. Der var en onkel til din moder, *Jesper Thomsen*, eller, som han almindelig kaldtes, Jesper kromand, til forskel fra hans fætter (din moders fader), der gik under navnet Jesper sognefoged, og som havde en gård ved siden af kroen i Skodborg. Jesper kromand ejede foruden denne kro og en mindre gård også et temmelig stort brænderi og var en dygtig handelsmand. Når han så skulle have nogle tdr. brændevin sendt over til sine handelsforbindelser i Nørrejylland, blev undertiden flere vogne belæssede med fyldte brændevinstønder, medens der bag i Thomsens lille jagtvogn blev lagt en tønde med et par spande vand i, og de belæssede brændevinsvogne kørte så over åen på et sted, hvor de vidste, at opsynet ikke var så skrap, medens Thomsen selv meget forsigtigt nærmede sig en anden overkørsel. Når han så mærkede, at han var opdaget af toldbetjentene og blev forfulgt af dem, satte han sine heste i strakt karriere, og den vilde jagt begyndte og fortsattes så længe, at Thomsen kunne beregne, at nu måtte hans brændevinsvogne være sluppet vel over. Han lod sig da indhente af toldbetjentene som triumferende førte ham hen til en gård i nærheden, hvor den erobrede tønde midlertidig skulle opbevares. Det gjaldt så om at få fat i noget mandskab for at få den store tønde aflæst, men Thomsen hjalp dem beredvilligt over den vanskelighed, idet han tog fat i det ene baghjul og vippede tonden af vognen, så den hoppede og trillede langt bort, og betjentene kunne nu se, at det var en dårlig fangst, de havde gjort!

Der levede i min drengetid derhjemme på egnen

flere agtværdige småkårsmand, som næsten havde gjort smugleri til deres hovednæringsvej, men der var jo også adskillige andre, som gav sig af med forretningen en gang imellem. En af de mærkeligste fra lidt tidligere tid var grev *Gregers Kristian Raben* fra *Ålholm* på *Lolland*. Han var af faderen, lensgreve *Raben*, blevet forvist fra *Lolland*, fordi han havde giftet sig med en forpagterdatter, og han boede nogle år i 1830'erne på *Estrup*. Han var ikke rigtig normal og gik under navnet »den gale greve«, skønt han havde studeret og var en lærd mand, men han fandt på så mange gale streger, at han erhvervede sig det nævnte øgenavn.¹⁾ Engang fandt han på, at han også ville forsøge sig i smugleriet, og gjorde aftale med en god jagtkammerat, husmand *Thomas Hjort*, der drev smugleri i større stil, at han en nat skulle tage ham med, hvilket *Thomas Hjort* også lovede, på den betingelse, at greven skulle være så stille som en mus under farten. Greven fik så ligesom de andre smuglere et par pakker, som han skulle bære over åen, men da han fik benet ned i det kolde vand, gav han et vældigt brøl fra sig og svor på, at han ikke ville gå gennem det væmmelig kolde vand, hvorfor *Thomas Hjort* skyndte sig hen til ham, tog ham på ryggen og bar ham over *Kongeåen*, hvorefter de lykkelig nåede over linien til deres bestemmelsessted. Flere år efter, da greven havde overtaget grevskabet efter faderens død, fortalte han engang ved et jagtgilde på *Ålholm*, at han havde redet over *Kongeåen* på ryggen af en »hjort«, hvilket de

1) Helt gal har han nok ikke været! Historikeren *S. Nygård* kalder ham ganske vist »den bizarre lensgreve«, men har mange lovord om hans tid som besidder af godset *Rydhave*, en ejendom på 1.000 tdr. land (1865—73): omfattende restaurering af hovedbygningen, fin besætning, opdyrkning af hedearealer, oprettelse af et legat på 70.000 rdl. m. m.

andre grever og godsejere ikke ville tro, da grev Raben nemlig var bekendt for sine løgnehistorier. Der blev så indgået et stort væddemål, og da grev Raben nogen tid efter kunne fremlægge breve, der beviste hans påstand, vandt han jo væddemålet. — Blandt de mange historier om »den gale greve« er der en, som er knyttet til Vejen vandmølle. Her kom han engang på besøg sammen med hofjægermester Teilmann fra Endrupholm og andre gæster, og han mødte så moder, der dengang var en purung pige og plejedatter hos sin tante fru Poder, ude på gangen eller forstuen og ville være morsom og forsøgte at tage et kys fra hende. Moder skreg jo gevalt, så hofjægermesteren kom ud og tog hr. greven i skulderen og truede ham med en stok, hvorover greven blev fornærmet og udfordrede Teilmann. Hofjægermesteren tog imod udfordringen, og der blev så bestemt en dag, på hvilken de to herrer skulle gå løs på hinanden med pistoler. Greven, der var en stor kujon og skvadronør, benyttede dagene forinden til at øve sig i skydning, idet han havde fået en figur, der skulle forestille Teilmann, afmalet som skydeskive på en ladeport. En dag, da han var ivrigt i færd med at skyde efter dette mål, kom den gamle degn Niels Hansen fra Eskelund gående ned til Estrup, og han sagde da til greven, at han hellere skulle lade dette være og forlige sig med hofjægermesteren. »Nej, på ingen måde!« råbte greven, »jeg skal satanstagemig skyde ham lige i planeten.« »Ja, ja,« sagde Hansen, »men betænk Dem nu alligevel lidt, hr. greve, for folk siger, at han skal være en hel mester til at skyde, de siger, at han uden at fejle en eneste gang kan skyde et lys ud med en pistol, og så kan han jo også nok træffe et menneske, og det er dog stygt således at dræbe hinanden.« Ved denne tale blev greven helt betænkelig og gav Niels Hansen ret i, at det var grimt og bad ham

om at lade hofjægermesteren vide, at han nu havde tilgivet ham og ville skåne hans liv.

Der var for et par hundrede år siden mange slemme tyveknegte på min hjemegn, og der gik mange historier om dem. En historie, som hører til de kønnere, blev ordnet smukt af en mand, der var degn i Vejen for henved et par hundrede år siden. Han hed *Terman Mortensen*¹⁾ og var søn af en gårdmand i St. Andst ved navn Morten Termansen og oldefader til den kendte politiker *N. J. Termansen*. Terman Mortensen var vist en ret velhavende mand, thi et år, da det nok ellers var temmelig knapt med korn, havde han en stor dyngge rug liggende på sit loft. En nat syntes han, at der var noget, der puslede på loftet, og da han listede sig op for at undersøge sagen, opdagede han, at der oppe ved rugdyngen stod en mand med en sæk, og stor blev hans overraskelse, da han i halvmørket kunne genkende manden, der var en fattig, men ærlig og flink mand, som degnen ikke kunne tænke sig ville stjæle. Da manden havde stået og famlet noget ved sækken, endte det med, at han vendte sig om og halvhøjt udbrød: »Nej, a kan et, åh Gud hjælp' mæ,« og dermed forsvandt han ned ad stigen, som han havde rejst op til en luge i gavlen. Næste dag gik degnen hen til ham og talte med ham, hvorved han fik at vide, at manden ikke ejede en rugkærne, og at han, hans hustru og den store børneflokk ikke havde smagt brød i flere dage. Så tog degnen manden med hjem og forærede ham en del fødevarer og et par skæpper rug og lovede ham fremtidig hjælp, når det kneb for ham. Så manden fik bevis for, at Vorherre hører godt.

Zigøjnere så man også af og til i min drengetid

1) Se slægtstavlen tillæg I. En anden Termansen-slægt end den, Jens Th. Termansen tilhører.

trække omkring i landet, i almindelighed med en gammel vogn, overtrukket med et sejl og forspændt med en gammel hest. Under hvil boede børnene og så mange af de voksne, som der kunne blive plads til, inde i vognen — resten lå under vognen eller i en høstak, når en sådan fandtes i nærheden. Det var jo om sommeren de flakkede omkring til markeder, om vinteren havde de lunere tilholdssteder, og nogle af dem var endog ret velhavende. På markederne gjorde de kunster og musicerede, tillige med at de tiggede, stjal, sleb knive og sakse, dansede på stylder og spæde i kort eller kaffegrums. Hvor de kunne komme af sted med det, drev de krybskytteri og fiskeri. Folk var ikke glade ved zigøjnernes besøg, men gjorde klogest i at holde gode miner til slet spil, thi blev de fornærmede, betænkte de sig ikke på at »lade den røde hane gale«, altså sætte ild på bygningerne. Denne vagabonderen af zigøjnere er nu forbi.

Om vinteren tumlede vi os med slæder og skøjter og fik af og til en kanetur med bjælder og klokkespil, når føret var dertil. Men sommeren var dog den bedste tid, da for vi omkring i mark og eng eller red og kørte med karlene og var undertiden nær ved at knække arme og ben, men slap altid godt derfra. Fiskeriet i åen var imidlertid min bedste fornøjelse. Da jeg blev forlovet, fik jeg også den lille Anna med på den sport, så hun blev lige så ivrig en lystfisker som jeg og tit fangede mange og store ørreder.

I høstens tid fik vi lov til at gå ud til høstfolkene med æbleskiver og drikkevarer i en kurv, og når vi så nærmede os, stillede hele flokken op i række og gjorde honnør, hvilket bestod i, at karlene hængte kasketten ned på leens håndtag og ivrigt gav sig til at stryge leen, medens pigerne præsenterede med riverne. Denne manøvre foretoges også, når en eller anden god be-

kendt kom i nærheden, for dermed at opfordre ham til at give øl eller brændevin til høstfolkene. Når mejningen var forbi, var det i gamle dage skik, at hele troppepen i god orden marscherede op for hoveddøren og der strøg leerne med behørig honnør og meldte, at nu var de færdige med mejningen i marken og parate til at gå ind i haven og fortsætte med at hugge kålen om, medmindre husbond og madmoder hellere ville give et høstgilde, hvilket disse naturligvis foretrak og lovede at give senere, når travlheden var overstået. Derefter kom hele flokken ind og blev trakteret med kaffe, hvedebrød og et par »små sorte«. Hvis naboen måske var blevet bagefter med sit høstarbejde, kunne han belave sig på om morgenen at finde en »hjælper« stående inde i det stykke sæd, der endnu ikke var mejet. Denne hjælper, der kaldtes »visemand« — vistnok fordi han skulle vise alle forbidragende, at her var man endnu ikke færdig med mejningen¹⁾ — bestod af to korslagte stykker træ, hvorpå der var anbragt et par gamle ubrugelige bukser og dito trøje og hat og noget, der skulle forestille en le, og i lommen havde han et vældig stort brev til »hr. gårdejer Sjakibag«, hvori hans tilbud om hjælp og hans meget store fordringer derfor var skrevet.

Når hjemkørselen af sæden var endt, indrettede folkene på de store gårde det for det meste sådan, at der blev et lille læs tilbage til at slutte af med, og på dette læs (»kvejlæs«)²⁾ blev der placeret en eller to spillere samt kusken og så mange koner og piger, som der kunne blive plads til, alle bevæbnede med høtyve

1) Misforståelse af det mindre pæne ord »fissemand« (sidste neg). Nærmere forklaring af skikken i Hans Ellekilde: Nordens gudeverden, s. 797—99.

2) Betyder »kvædelæs« — fordi der blev sunget under hjemturen.

og river, som, når det skulle være rigtigt, var pyntet med blomster og halmbånd. Derefter gik det alt hvad remmer og tøj kunne holde hjemad og med fuld musik op for hoveddøren, hvor de af husbond blev modtaget med en pæn lille takketale for trofast slid og slæb. Som oftest begyndte høstgildet med det samme, først med et bedre måltid og så hele natten igennem med dans og lystighed. Mælkestuen eller et andet stort rum var i almindelighed pyntet med blomster og undertiden med et stort agrarisk våben, sammensat af spader, leer, river og høtyve m.m. Desuden kornneg og haveprodukter og undertiden med lys nedsat i udhulede græskar, hvori der i siderne var udskåret figurer, som lyset skinnede igennem. Lystigheden holdtes godt vedlige af forkarlen eller en anden betroet mand, der stadig gik omkring med brændevinsflasken og skænkede ud, og en anden kom bagefter med en stor ølkande, hvoraf alle drak. Ofte var den så stor, at den drikkenes hoved helt forsvandt i den, når indholdet begyndte at svinde i den. Henad midnat blev hele selskabet bænket ved kaffebordet, hvor der forefandtes kæmpestore julekager, og ved hvilket der blev sat mange kaffepunsche inden for vesten, og det var en ufravigelig regel, at husbonds, madmoders, børnenes og alle folkenes skål blev drukket, hver især. Det var et meget højtideligt øjeblik, når turen kom til en selv, og man med en kop kaffe skulle klinke med karlene.

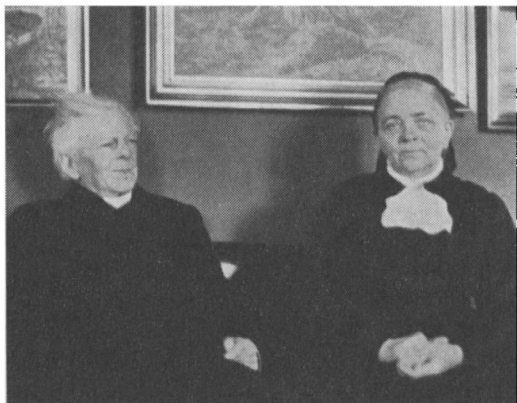
Der var enkelte større gårde, der dyrkede raps, hvilket lønnede sig godt, hvor jorden var god, men da det udpinte jorden meget, opgav man det efterhånden. Det var jo kun frøet, der havde værdi, og dette solgte man, medens halmen, der ingen værdi havde, blev brændt. Aftærskningen foregik under åben himmel på et stort sejl, der dækkede over så stor en plads, at mange mænd på én gang kunne få plads til at tærskes med

plejlen. Tilførselen udførtes af karle, der red på hesten, som var forspændt en let slæde, hvorpå rapsen forsigtigt, men hurtigt læssedes og kørtes hen til tærskelpladsen. Det gjaldt om at behandle rapsen forsigtigt for ikke at spilde frøene, og det måtte tillige gå hurtigt for at benytte det gode vejr. For at sætte liv i arbejderne havde man som oftest en eller to spillemænd, helst med klarinet, og for at holde humøret oppe og for at skylle støvet af halsen lod man brændevinsflasken og ølkanden gå flittigt omkring. De brave tærskere slog lystigt løs på rapsen, medens andre gik omkring og vendte den med høtyve og skaffede den af vejen, når den var aftærsket. Undertiden faldt der et plejlslag ned over nakken af en kammerat, men en snaps eller to var for det meste tilstrækkeligt til at bøde på skaden.

De gammeldags bønderbryllupper var det også morsomt at overvære. Når der kørtes til kirken eller hjem derfra, så et sådant bryllupstog ligefrem storartet og højtideligt ud. Bryllupsgildet, som oftest i brudens hjem, blev forberedt mange dage i forvejen, og fra naboer og slægt bragtes der »føring«, d. v. s. alle slags fødevarer såsom smør, æg og sulevarer, og en 14 dages tid før brylluppet gik der en »bydemand« omkring i bydelaget (omgangskredsen) for at indbyde gæsterne. Når han kom inden for døren, sagde han jo goddag og tog hatten af, og den vedblev han at se ned i, mens han opremsede en lang tale, som han for det meste havde opskrevet i hatten. Talen lød omtrent således: »Herved har jeg den ære at anmode Hans eller Peter N. N. med familie om at komme til stede ved Maren N.'s datters bryllup den og den dato kl. 9 om formiddagen og følge brudefolkene til kirken og derefter deltage i gildet og i den anledning medtage ske, gaffel og kniv«. Derefter lagdes hatten til side, og bydemanden

måtte jo så trakteres på det bedste. De unge karle blev indbudt til at være forridere i bryllupstoget og pigerne som brudepiger. En nær slægtning eller en ældre veninde af bruden, som havde god smag, blev bedt om at være pyntekone, hvilket var et stort æreshverv.

Når så den store dag oprandt, blev spillemændene, med blæsende instrumenter, opstillet foran hovedindgangen for med fuld musik at modtage hver enkelt vogn, der kom til gården. Så snart man kom inden for døren, mødte man en pige med en tallerken småkager og en anden med et glas vin til velkomst, og efter kaffe og anden traktering samledes vognene, og hele toget kørte til kirken, som ofte lå mere end en halv mil fra bryllupsgården. Forrest i toget red forriderne, ofte en hel snes (ja, jeg var engang med til et bryllup, hvor vi i alt var 30 forridere), derefter kom musikken, så vognen med brudgommen og hans brudgomsfører, derefter bruden med hendes fører og pyntekonen og efter dem brudepigernes og alle de andre vogne, så sådan et bryllupstog kunne godt komme til at bestå af 30-40 vogne. Ud af gården gik det med fuld musik, og for hver gård der passeredes, lød musikken igen, ligesom også når toget nærmede sig kirken, hvor forriderne allerede holdt i to rækker for at modtage toget. Efter vielsen gik brudeparret og hele følget op for at ofre til præst og degn, der begge fulgte med tilbage til gildesgården. På tilbagevejen måtte forriderne ride så hurtigt, at de kunne nå til gården og melde togets ankomst og derefter i strakt karriere tilbage og forbi toget for at hilse på dem alle og atter tilbage for at komme foran ind i gården og tage opstilling ved hoveddøren. Efter hjemkomsten varede det ikke længe, inden alle, undertiden et par hundrede mennesker, var bænkedede ved bordene, og efter at degnen havde læst til bords, huggede de alle tappert ind på den gode mad.

Jens Th. Termansen og hustru Anna, f. Thomsen.

Når endelig måltidet var forbi, gik en del af gæsterne udenfor, medens de unge ivrigt hjalp med til at få stuen ryddet og gjort i orden, så dansen kunne begynde. Men først skulle bruden danses ud af de unges lag, hvilket gik således til: først måtte brudgommen give hver af brudepigerne en lille dans og bruden ligeledes danse med forriderne, og først derefter blev bruden højtideligt overgivet til brudgommens varetægt, og dansen var derefter fri for alle gæsterne.

Bryllupsgildet varede for det meste i tre dage, dog således at når brudeparret var træt og trak sig tilbage til brudekammeret, tog gæsterne hjem for at sove nogle timer og så komme igen dagen efter og fortsætte gildet. Efter festligheden kom turen til omegnens fattige, der strømmede til og fik deres kurve og spande forsynet med fødevarer. På grund af skikken med at bringe »føring« var det ligefrem en god forretning at gøre store bryllupper, og det var heller ikke ualmindeligt, at mindre velhavende spekulerede deri og gjorde gilde for henvend et par hundrede mennesker og bagefter levede højt i flere uger på levningerne.

Tillæg I.

Slægtstavle over en gren af Termansen-familien.

Ifølge Slægtstavlesamlingen af 1933 var den ældre Christian Termansen (ca. 1772—1835) søn af Terman Lauritzen og hustru Hanne, Øster Lindet — og ikke, som forudsat i Termansen-Stambogen, af degnen Terman Mortensen. Der bliver da følgende slægtsrække:

- A. Terman Lauritzen.
- B. Christian Termansen I (1772—1835).
- C. 1) Christian Termansen II, g. m. Christiane Jensine Fog.¹⁾
 - 2) Marie Margrethe Termansen, g. m. H. Lautrup.
 - 3) Otto Termansen.
- D. 1) Joachim (1838—1901), g. m. Elise Guldberg, f. Krabbe.
 - 2) Marentza (1842—1914), g. m. H. E. Friis. 3) *Jens Theodor*²⁾ (1843—1921), g. m. Anna Margrethe Sophie Thomsen³⁾. 4) Anna, g. m. møller Frandsen. 5) Gustav (1848 — ca. 1930), g. m. Kristine, f. Kølle. 6) Christian (f. ca. 1850), ugift. 7) Lauritz (f. og d. 1850). 8) Amalie (1854—1918), g. m. bankdirektør J. P. M. Brammer.
- D. Jens Theodor Termansen, g. m. Anna Margrethe Sophie Thomsen.
- E. 1) Christiane (1877—1904). 2) Julius (1879—1957), g. m. Hedvig Haugen Johansen.
- F. Tre døtre og sønnen *Jesper Olu*⁴⁾ (f. 1918), g. m. 1) Inger Arendrup, 2) Hanne Gerstrøm Alsted.
- E. 3) Margrethe, ugift. 4) *Valdemar* (f. 1887), g. m. Bodil Juliane Melchior.

En anden gren synes at udgå fra bonden Morten Termansen, der i det 18. årh. havde en gård i St. Andst og menes ifølge

1) Se tillæg II.

2) Forfatter til foranstående beretning om hans slægt, udarbejdet til hans søn Valdemar.

3) Se tillæg III.

4) Amtsarkitekt i Ribe, har udlånt det her benyttede materiale (herunder også ovennævnte »Termansen-Stambog«), som han har arvet fra Jens Th. Termansen og hustru Anna, hans bedsteforældre.

Nogle optegnelser om slægten Termansen fra Vejen mølle

Termansen-Stambogen at være fader til degnen Terman Mortensen i Vejen og Læborg:

Morten Termansen.

Terman Mortensen, g. m. Kathrine Bützow, hvis fader var præst i Vejen-Læborg 1720—62.

Niels Jokum Termansen (1754—1816), købmand og sognefoged i Vejen.⁵⁾

Terman Termansen (1792—1828).

Niels Jokum Termansen (1824—1892), »Danmarks lærdeste bonde«. Landstingsmand.

Tillæg II.

Christiane Jensine Termansen's, f. Fog, forfædre.

(I et tillæg gør Jens Theodor Termansen rede for sin moders *Christiane Jensine Termansens*, slægt. Hun hørte til den bekendte præsteslægt *Fog*. Af disse oplysninger hidsættes følgende):

Laurits Nielsen Fog (ca. 1605—1667). Sognepræst i Feldballe, magister, provst. Gift med Inger Rasmusdatter, præstedatter fra Fausing.

Jørgen Lauritsen Fog (1631—1710). Sognepræst St. Catharinæ kirke, Ribe, magister, provst. Gift med Elisabeth Pedersdatter Hegelund.

Clemens Jørgensen Fog (1681—1763). Sognepræst i Hviding. Gift med Magdalene Hansdatter Vedel.

Hans Clemensen Fog (1726—1771). Sognepræst Vejen-Læborg. Gift med sin formands datter, Abelone Cathrine Bützow, som blev gift anden gang med eftermanden, provst Joachim Haar.

Joachim Fog. Degn i Nr. Alslev på Falster. Gift med nabo-degnens datter, Anna Marie Faber. Havde 2 sønner, der begge rejste til Amerika, og 4 døtre, hvoraf nævnes: a) Abelone Cathrine, gift med Laurids F. Lautrup til Estrup — b) Christine Jensine (1815—1907), gift med Christian Termansen (se side 271).

Tillæg III.

Slægtstavle over familien Thomsen, Skodborg.

Denne meget kendte og ansete nordslesvigske familie har i løbet af det 19. århundrede haft megen forbindelse med Terman-

5) »Sognets betydeligste mand« (jf. S. Alkjærsg: Vejen, s. 240).

Jens Theodor Termansen

sen-slægten, også med sammengifte, sidste gang da *Jens Theodor Termansen* i 1876 ægtede *Anna Thomsen*, der ligesom sin mand har skrevet interessante slægtsminder, hvoraf en del er benyttet dels i denne artikel, dels i H. K. Kristensens bog om Hovedgården Estrup. — I begyndelsen af det 18. århundrede ejedes *Skodborg kro*, hvortil der var knyttet både en gård og en købmandshandel, af *Thomas Thomsen*, der med sin hustru *Bodil* kun havde 1 barn, sønnen *Jesper*. Nabogården, der stødte lige op til *Thomas Thomsons* store ejendom, blev købt af en mand ved navn *Johan Sørensen*, der med sin hustru *Cathrine Elisabeth* ligeledes kun havde 1 barn, datteren *Marie Cathrine*. De to unge blev gift med hinanden.

- A. *Jesper Thomsen*, gift med *Marie Cathrine Sørensen*.
B. 1) *Johan Th.*,¹⁾ (1778—1857), g. m. *Mette Marie Brandorff*.
2) *Thomas*, g. m. *Cecilie Termansen fra Vejen kro*.²⁾ 3) *Hans Christian*.³⁾ 4) *Peter*, g. m. *Johanne Termansen*, søster til *Cecilie*. 5) *Cathrine Elisabeth*, g. m. den ældre broder til *Christian Termansen* (se s. 268).
C. 1) *Jesper Oluf* (1815—68) »*Jesper sognefoged*«, g. m. *Juliane Haderup*. 2) *Marie Cathrine* (1811—61), g. *Frandsen*.
D. *Anna Margrethe Sophie Thomsen*, g. m. *Jens Theodor Termansen*.

1) Se side 1. *Johan* arvede sin moders gård.

2) Søstrene *Cecilie* og *Johanne Termansen* var døtre af den ældre *Niels Jokum Termansen*, som var søn af degnen *Terman Mortensen* i *Vejen*, der imidlertid ifølge pålidelig kilde ikke var fader til *Christian Termansen* den ældre. — *Thomas* arvede sin faders gård med kro, brænderi m. m. og var en dygtig og velhavende mand. Som stænderdeputeret for *Slesvig* arbejdede han for det danske sprogs ret. Ejendommeligt nok blev de fleste af hans efterkommere tysksindede, men dette gælder ikke datteren *Bolette*, der blev gift med *Hans Krüger* i *Bevtoft*.

3) *Hans Christian* ejede *Skodborghus avlsgård*, som gik i arv til hans søn *Jesper* (»*Jesper kromand*«), hvis søn *Frederik* »blev den sidste *Thomsen* af en stor og kendt slægt« (*Anna Termansen*).